

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมคำลึงของครุฑวิ เทียงแท้: ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก” ซึ่งเป็นโครงการวิจัยเชิงคุณภาพและมุ่งเน้นศึกษาคำสอนที่แฝงอยู่ในวาทกรรมคำร้องของศิลปินพื้นบ้านชาวพิษณุโลก มีวิธีดำเนินการวิจัยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยครบตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หลายขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลภาคสนามในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอบางกระทุ่ม และสถานที่อื่น ๆ ที่มีการจัดการแสดงลิเกของครุฑวิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการแสดงลิเกของครุฑวิ เทียงแท้ และการแสดงของคณะลิเกวงชัยพร ลูกบ้านแพน ซึ่งครุฑวิเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นครูสอนการแสดง งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอนและมีวิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ สํารวจ รวบรวมและศึกษาหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ดังที่ปรากฏในการทบทวนวรรณกรรมบทที่ ๒

๓.๒ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดจำแนกประเภทข้อมูล

ผู้วิจัยได้ถ่ายวีดิทัศน์การแสดงลิเกของครุฑวิ เทียงแท้ เพื่อนำมาศึกษาและเตรียมเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังได้สัมภาษณ์ครุฑวิ เทียงแท้ และนักแสดงของคณะลิเกวงชัยพร ลูกบ้านแพน รวมทั้งเข้าร่วมสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการแสดงของคณะลิเกเพราะเชื่อว่าการเก็บข้อมูลด้วยวิธีดังกล่าวจะทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเพียงพอต่อการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัย ดังเช่นคำกล่าวของ จริญญา แก้วแดง เด่น (๒๕๕๕) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ว่า การสัมภาษณ์ ใช้เวลามากแต่ข้อมูลที่ได้มาเชื่อถือ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือ

นอกจากนี้ Phichya Laemluang (๒๕๕๕) ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ แบ่งตามประเภทของคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

๑) ข้อดีของการใช้คำถามแบบเปิดในการสัมภาษณ์

- ๑.๑) ผู้ตอบคำถามรู้สึกเป็นอิสระที่จะตอบคำถาม
- ๑.๒) คำตอบที่ได้จากคำถามประเภทนี้จะแสดงให้เห็นถึงบุคลิกภาพ ทัศนคติและแนวความคิดของผู้ตอบ
- ๑.๓) เป็นคำถามที่ผู้สัมภาษณ์ ไม่ต้องมีการเตรียมรายละเอียดของคำถามมากนัก
- ๑.๔) เป็นคำถามที่ใช้แล้วเกิดความต่อเนื่องของลำดับการตั้งคำถาม
- ๑.๕) เป็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความสนใจและกระตือรือร้นที่จะตอบคำถาม
- ๑.๖) เป็นคำถามที่สามารถใช้ได้กับการถามที่ต้องการความลึกซึ้งหรือรายละเอียดของคำตอบในทุกๆระดับ
- ๑.๗) ผู้สัมภาษณ์สามารถตั้งคำถามชนิดนี้ได้ โดยไม่ต้องมีการเตรียมการมาก่อน

๒) ข้อดีของการใช้คำถามแบบปิดในการสัมภาษณ์

- ๒.๑) ทำให้ประหยัดเวลาในการสัมภาษณ์
- ๒.๒) ง่ายต่อการสรุปผลของคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยคำถามประเภทนี้
- ๒.๓) ทำให้การควบคุมการดำเนินการสัมภาษณ์ทำได้ง่าย
- ๒.๔) ได้คำตอบที่ตรงประเด็นและตรงกับความต้องการของผู้สัมภาษณ์

นอกจากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูทวี เทียงแท้ และนักแสดงของคณะลิเกวงชัยพร ลูกบ้านแพนแล้ว ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมอีกทางหนึ่งด้วย เพราะเชื่อว่าประโยชน์จากการเก็บข้อมูลโดยวิธีนี้จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในการนำมาวิเคราะห์หรือสังเคราะห์งานวิจัยอย่างครบถ้วนมากขึ้น ดังคำกล่าวของ กรแก้ว จันทภาษา (๒๕๕๐) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ ๑) ทำให้ผู้วิจัยได้รับการยอมรับและสนิทสนมกับกลุ่มที่จะศึกษา โดยที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกตหรือเฝ้าดู จึงมีพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ ๒) ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ๓) ทำให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด ๔) ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ๕) สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ซ้ำ ๆ นอกจากนี้ ถาวร ทันใจ (๒๕๕๕) ยังกล่าวถึงประโยชน์ของการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมไว้ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ มีข้อดีคือการที่นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับผู้ถูกศึกษาเป็นเวลานานจะทำให้นักวิจัยได้รับการยอมรับและกลมกลืนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มเป้าหมายโดยปริยายแต่หากมีระยะเวลาสั้นหรือต้องการสังเกตเฉพาะพฤติกรรมภายนอกบางอย่าง นักวิจัยก็ไม่จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับผู้ถูกศึกษา (non-participatory observation)

จากวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับงานวิจัยข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นวิธีการดำเนินการให้ได้ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในโครงการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมคำลึงของครูทวี เทียงแท้: ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก” ซึ่งเป็นการศึกษาตัวบทหรือศึกษาคำร้องของลิเกที่แฝงด้วยคำสอนและแง่มุมทางสังคมวัฒนธรรมของไทยที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นับว่าการเก็บข้อมูลทั้งสองวิธี อันได้แก่ การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เหมาะสมอย่างยิ่งในการวิจัยงานในเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นรายละเอียดในทุกแง่มุมที่สะท้อนมาจากตัวบทที่กำลังศึกษา

๓.๓ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากภาคสนามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมคำลึงของครูทวี เทียงแท้: ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก” ได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๔

๓.๔ เรียบเรียงผลการวิจัย สรุปผลการวิจัยและนำเสนอตามรูปแบบของงานวิชาการ

การสรุปผลการวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมคำลึงของครูทวี เทียงแท้: ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก” ได้นำเสนอไว้ในบทที่ ๕

การดำเนินโครงการตามแผนงานที่วางไว้ในรอบ ๑๒ เดือน ตามขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังที่ปรากฏในตารางแผนงานด้านล่างนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	แผนการดำเนินงานในระยะเวลา ๑๒ เดือน					
	ม.ค - ก.พ.	มี.ค.- เม.ย.	พ.ค - มิ.ย.	ก.ค. - ส.ค.	ก.ย. - ต.ค.	พ.ย. - ธ.ค.
๑. ทบทวนเอกสารงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	←→					
๒. เก็บรวบรวมข้อมูล		←→	→			
๓. วิเคราะห์ข้อมูล				←→	→	
๔. สรุปผลการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย						←→

อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานตามแผนงานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมคำลึงของครูทวี เทียงแท้: ศิลปินดีเด่นสาขาศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านของจังหวัดพิษณุโลก” ดำเนินได้อย่างราบรื่น เพราะมีปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย คือ ศิลปินพื้นบ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัย คือ ครูทวี เทียงแท้ อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก อันเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาในเขตภาคเหนือตอนล่าง ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปโดยสะดวกและสนองตอบความเป็นเลิศในการวิจัยด้านภาษา สังคมและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย